

БЪЛГАРИЯ-2030

През последните десет години се наблюдава огромно развитие на информационните и комуникационни технологии, които навлизат във всяка сфера на живота. От online пазаруването и разплащането до неограничените възможности за комуникация с която и да е точка на планетата, преодолявайки ограниченията предшестващи ерата на електронните технологии, споделянето на виждания и активното участие на всеки в социалния живот. Преди години е било немислимо използването на информационните и комуникационни технологии като средство за организиране на антиправителствени демонстрации, но събитията от последните години в Северна Африка и Близкия Изток ясно ни показаха възможностите които тази сфера предоставя. Тя е станала източник на нови идеи и процеси. Електронната демокрация започва да набира все по голяма популярност. Тя се свързва с участието на гражданите във функционирането на държавата и управлението и като дава възможност на всеки да споделя своята позиция и виждания. Електронното съществуване във всичките му форми при една развита демокрация е много полезно. Това е новият подем на обществото и посоката на развитие на цивилизацията, но основното изискване е висок индивидуален морал на същото общество, което да не злоупотребява с възможностите на тези нововъведения. Технологиите дават възможност да се подпомогне и засили демократичния процес. Тези мерки са с цел облагодетелстване на гражданите и бизнеса, подобряване ефективността и ефикасността на държавната администрация, както и пряк контрол върху работата и. Гражданското участие трябва да бъде стимулирано и ангажирано в политическия процес и свързаните с него казуси. Общността започва да става колективен източник на промяна, както в политическата, така и в неполитическата сфера. Трябва да се води кампания за информиране на обществото и възможностите които дават едно евентуално гражданско участие върху вземането на решения. Принципа на гражданското участие ще затвърди най-основния принцип на демократичното управление. А именно, че народът е истинския суверен. Нужно е да се убеди обществото с подходяща кампания, че то би могло да въведе промяната, която се желае. Предшественик на е-демократията може да се счита електронното преброяване на населението през 2011г., което завърши с успех и демонстрира възможностите които се откриват за в бъдеще с развитието на технологиите. Е-демократията има много области за развитие, като някои по-важни от тях са: е-парламент, е-правосъдие, е-законодателство, е-гласуване и други. На последния референдум, проведен заедно с месните избори през есента, ясно се показва желанието за промяна в статуквото за гласуване и навлизането на е-гласуването, като неизменна част от следващите избори. За съжаление бяха допуснати пропуски при провеждането му, като една от основните които на мен ми направи особено негативно впечатление, че информационната кампания преди самия вот не бе достатъчна и голяма част от населението остана неосведомено за целта на референдума и възможностите които дава за в бъдеще електронното гласуване. По младите хора се ориентираха и видяха предимствата които

се съдържат в електронният вот, които ще даде възможност на много голяма част от населението да го упражнят като ще отпадне необходимостта за посещаването на избирателните секции, редене на опашки и времето което се изгубва. Това според мен е една от причините за ниската избирателна активност по време на избори. Това е и предизвикателството към управляващите с което трябва да се преборят. Едно от решенията е именно електронното гласуване. То дава възможност и на сънародниците ни зад граница да упражнят своето право на глас, като с включването му ще се компенсира недостатъчният брой на избирателните секции отваряни в чужбина и неудобството да изминават огромни разстояния, за да достигнат до тях. По този начин те няма да губят времето си за пътуване, а ще го използват рационално, което от своя страна ще ги насърчи да пуснат своят вот и така ще се увеличи избирателната активност зад граница. Демокрацията е свобода и право на глас на всеки, чрез който да даде подкрепата си, било то за кмет, президент или парламент. Позитивно при въвеждането на електронно гласуване би било и времето за обработка на вота, като до голяма степен ще се намали необходимостта и затрудненията които възникват при предаването на изборните протоколи и обработката им, на което бяхме свидетели при последните избори за местна власт. Трябва да бъде обърнато и много голямо внимание относно сигурността на електронния вот, като се има в предвид възможностите на определени групи от обществото за боравене с компютърните технологии и интернет пространството и използването им за нечисти цели. Задължение на управляващите е да обезпечат сигурността чрез всички необходими средства, за да бъдат спокойни гласоподавателите за в бъдеще при използване правото си на електронен вот. Опасността от хакерска атака, която може да опорочи въвеждането на този вид гласуване бе демонстрирана на последните местни избори и референдум проведени през есента на 2015г., при които хакерски атаки блокираха сайтовете на ЦИК, МВР и ГРАО, в следствие на което за известен период те бяха трудно достъпни и съответно затрудниха работата за разпространяването на инструкции към СИК в страната. До голяма степен се затрудни и провеждането на референдума, тъй като възникваха въпроси на които не успяваха да бъдат дадени компетентни отговори в нужните срокове. Тези целенасочени хакерски действия ясно демонстрираха рисковете които се крият при въвеждането на информационните и комуникационни технологии в изборите, които ще се провеждат за в бъдеще и нуждата от най-високо ниво от защита на данните, които ще бъдат обработвани и съхранявани. Друг въпрос на който търся разяснение е как ще се провежда едно евентуално касиране на изборите, като е записано, че всеки гласоподавател упражнява вота си тайно и при преброяване на бюлетини тази тайна остава, но при електронно гласуване как ще бъде запазена тайната на вота на всеки един гражданин упражнил това право, без да се разкрие неговата самоличност и политически пристрастия. Изключително важно е неприкосновеността на личността и тайната на вота да бъдат обезпечени до най-висока степен, както от външна недоброжелателни намеси, така и при евентуална необходимост от касиране на избори. Трябва да се предприеме трайна политика на образование на населението за предстоящата електронна ера, която ще бъде включена в много сфери на управление в държава. Младото поколение е съвременник на тази епоха и бързо и лесно се адаптира в изменящата се информационна среда, но

тенденцията на застаряване на обществото ни, високият брой пенсионери, нарастващият процент на неграмотните граждани и населението останало да живее в селските райони имат нужда от образование и силна осведоменост за бъдещата електронна демокрация, която неизбежно ще навлезе в управлението на държавата . България 2030 тепърва престой, а пред управляващите е голямото предизвикателството да подготви населението за нея.

Пламен Тодоров